

KÜLTÜRÜN
AYVALIK TURİZMİNDEKİ YERİ VE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİ
AÇISINDAN ÖNEMİ

Yard.Doç.Dr.Engin TAŞKIN

Balıkesir Üniversitesi Ayvalık Meslek Yüksekokulu

E taskin@Balikesir.Edu.tr

ÖZET

Doğal çevrenin, kültürel ve tarihi mirasın korunarak turizmin geliştirilmesi sürdürülebilir kalkınmanın temelini oluşturmaktadır.

Bu çalışmanın amacı kültürün, sürdürülebilir turizm politikaları çerçevesinde Ayvalık turizmindeki yeri ve önemidir.

Ayvalık, sahip olduğu doğal ve çevre değerlerinin korunarak turizm amaçlı kullanılması, mimari ve kültürel dokunun tahrip edilmeden turizmin geliştirilmesi, yöresel ve otantik tarihi binaların turizm amaçlı kullanımının sağlanması, turizmin sürdürülebilirliğine uyum gösterecek politikalar oluşturulabilmesi açısından oldukça önemlidir.

ANAHTAR KELİMELER: Sürdürülebilir turizm. Kültür ve Turizm, Sürdürülebilir Turizm Politikaları.

ABSTRACT

Development of tourism by protecting natural environment, cultural and historical heritage, constitutes the basic of sustainable development.

The aim of this Study is to stress the position and importance of culture in Ayvalık tourism, in the framework of sustainable tourism policies.

Ayvalık has a great importance in protecting the natural and environmental values, and using them in tourism; developing tourism without destroying the architectural and cultural beauties; using the local and authentic historical building in tourism; creating policies to adapt the sustainable tourism.

KEY WORDS: sustainable tourism, culture and tourism, sustainable tourism policies.

GİRİŞ

Turizm; hızla değişen, riskin yüksek olduğu, rekabetin yoğunlaştığı bir sektördür. Turizmin temel yapısını oluşturan ve onu besleyen üç önemli kaynak vardır. Bunlar; doğal zenginlikler, eğlence imkanları ve kültürel zenginliklerdir.

Deniz, kum, güneş olarak algılanan turizm hareketlerinin günümüzde değerini büyük ölçüde kaybetmesi, geniş halk kitlelerine yayılması, gelirin ve boş zamanın artması, son yıllarda özellikle kültürel zenginliklere ve geçmişe duyulan ilgi ve merak kültür turizminin gelişmesine büyük önem kazandırmıştır.

İnsanlar kendilerine özgü yaşam biçimleri ile, bilim ve teknolojileriyle, sanat eserleriyle, aile yapıları ile, eğitim ve öğretim biçimleri ile, yerleşme ve sosyal ilişkileri ile örf, adet ve gelenekleri ile kendi kültürlerini yaratarak geliştirmişlerdir. Dolayısıyla, kültürün insanlar ve kuşaklar içerisinde paylaşılması toplumsal yaşamı biçimlendirmiştir. Kültür, toplum yaşantısının her yönüyle ilgilendiğinden toplumsal yaşamın ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Bir başka ifade ile kültür; Bir bölgenin, toplumun veya gurubun sanatsal, tarihi, bilimsel ve sosyal yaşam şeklidir. (Silberg,1995:36)

Kültürel varlıklar Ülkemize gelen yabancı turistler için önemli çekiciliklerdir. Öyleyse kültür, turizm içerisinde önemli bir motivasyon faktörüdür. Dolayısıyla kültürel zenginlikler bir turizm destinasyonunun (bölgesinin) turistleri kafalarında şekillenmesine neden olmaktadır. Ayrıca bölgeyi gerçek anlamda tanıtmının en iyi ve en önemli yolu kültür turizmidir. İnsanlar turizm olayına farklı bölgelerdeki kültürleri tanımak amacıyla başlamışlardır. Eski sanat eserlerini, tarihi yapıtları, müzelerin ve eski uygarlıklara ait kalıntıların görülmesi amacıyla yapılan seyahatler, araştırma ve inceleme için yapılan yer değiştirmeler kişilerin ufuklarını açmakta ve kültür turizmini oluşturmaktadır. Tunç, 1998: 32)

Turizm ve kültür ikiz kardeş gibi ayrılmaz bir bütündür. Turizmin gelişebilmesi ve sürdürülebilirliği için kültürel zenginliklerin ortaya çıkartılması ve yaşatılması gerekir. Artık görülüyor ki turistik belgeler birbirleriyle yarışarcasına turistik ürünlerini çeşitlendirerek kültür turizmine önem verip büyük miktarlarda paralar harcayarak farklı paket programlar oluşturmaya çalışmaktadırlar.

Turizm dinamik bir yapıya sahiptir. Zaman içinde insanların tercihlerinde ve beklentilerinde değişiklikler olabilmektedir. Öyleyse, onların beklentilerine uygun

ürünler ortaya çıkarmak yada mevcut turistik ürünlerde çeşitliliğe giderek veya bunların pazarlama stratejilerinde değişiklikler yapabilmek gerekir

Bu nedenle Ayvalık turizm sektörü;

- İçsel ve dışsal rekabet koşullarına hızla cevap veren,
- Geleceğin beklentilerini tespit eden,
- Dinamik ve güçlü bir yapıya kavuşturulması gerekir.

Geleceğin rekabet koşullarını ise, şekillendirecek 3 unsur vardır: Kalite, teknoloji ve sürdürülebilirliktir.

Dünya Turizm örgütü sürdürülebilir turizm için 3 temel prensip öngörmektedir. (Kaya, 1997:35)

Bunlar;

- 1- Turizmin, yöre halkının yaşam kalitesini yükseltmesi,
- 2- Turistlere kaliteli bir tatil deneyiminin sağlanması,
- 3- Çevresel (Doğal,Sosyal ve Kültürel) kaynakların korunmasıdır.

Ayvalık, sahip olduğu mükemmel turistik değerlere rağmen turizmi hala gelişme döneminindedir. Turist sayısında zaman zaman artışlar kaydedilmesine rağmen turizm gelirleri açısından istenilen düzeyde değildir.

Dünyada en hızlı gelişen, en büyük gelir kaynaklarından biri olan geleceğin sektörü turizmden; Ayvalık olarak küçük cep harçlığı almayı başarı olarak kabul edemeyiz. Ayvalık, bu muazzam turizm pastasından tesadüfen hissesine düşen küçük başarılarla yetinemez. Bu bağlamda, hedeflerini büyütme, potansiyelini harekete geçirmek ve Türk turizm sektöründe önemli bir yer almak istiyorsa bu günden geleceğini planlamak ve gerekli alt yapısını kurmak zorundadır.

AYVALIK' IN TURİZM PERFORMANSI VE TURİZMDE KÜLTÜRÜN İŞLEVİ

Bu günkü mevcut donelerimizi ve Ayvalık turizm performansını değerlendirmek gerekirse Ayvalık' ın performansı değerlendirilecek verileri şunlardır:

- Sahip olunan güzel plajlar, doğal güzellikler,tarihsel ve kültürel çekicilik.
- Konferans toplantı imkanları.
- Alış veriş imkanları.
- Eğlence imkanları ve gece hayatı.

-Paranın satın alma gücü.

-İç ve dış turizm.

-Müşteri memnuniyetidir

Şimdi bunları incelemeye alalım.

Daha önce de vurgulandığı gibi; zengin tarih ve kültürel mirasın yanısıra doğal değerler açısından da büyük bir zenginlik ve çeşitliliğe sahip Ayvalık çok yüksek bir turizm potansiyeline hakim olmasına karşın uluslararası turizm pazarında henüz yeterince istediğini elde edebilmiş bir bölgemiz değildir. Ayvalık' ta uzun yıllar, turizm denince akla ilk gelen deniz, kum ve güneş olmuştur. Sahillere milyarlarca liralık yatırımlar yapılmış, ikinci konutları ve kamu kamp alanları ile de denizlerimiz adeta kapatılmıştır. Oysa Dünyanın bir çok bölgesinde turistik hiçbir değer taşımayan yada çok az değer taşıyan organik doku ve doğal güzellikler çok iyi korunarak yada bazı görsel ilaveler ve peyzaj çalışmaları ile turistlerin akınına uğrayabilmektedir.

Dünyanın neresinde olursanız olun, doğal güzellikler, ekolojik denge, arkeolojik ve tarihi değerler, her zaman insanı çeken asgari müştereklerdir. Bu müşterek değerler; günlük yaşantımızda da , yeterli rekreasyon alanları ile desteklenmeli, açık ve yeşil alanlar, park, bahçeler, spor tesisleri, turizmle uyum içerisinde planlanmalıdır. Tarım alanları, zeytinlikler ve potansiyel yeşillikler kesinlikle yerleşim ve sanayi alanı olarak kullanılmamalıdır. Şunu unutmamak gerekir ki, altyapısı sağlanabilen her yerde yerleşim alanı ve sanayi bölgesi kurmak mümkündür. Ancak her alanı turistik bölge yada dinlenme alanı yapamayız. Kaybolan doğal varlıklarımızı yeniden kazanmamız, bozulan ekolojik dengeyi yeniden düzeltmemiz çok zordur.

Ayrıca Ayvalık turizmini sadece deniz, kum ve güneşe bağlamak riskimizi' de artırır. (Erdek' te, Akçakoca' da olduğu gibi yada beton şehirler haline gelen Alanya' da, Kuşadası' nda olduğu gibi). Maalesef bu günkü altyapı ve betonlaşma sahillerimizi bozmakta ve üstelik denizlerimiz de hızla kirlenmektedir.

Doğal çekicilikler mutlaka önemlidir. Fakat bunlar az çok her ülkede veya bölgede vardır ve aynıdır da. Oysaki gezilip, görülmek istenen bölgesel kültür olayları özeldir. Özel olduğu kadar da önemlidir. Bu nedenle en önemli kaynağımız olan kültürümüz Ayvalık turizmindeki yerini bir an önce almalıdır.

Kültür turizmi için öncelikle yapılacak iş, sokak kültürünün geliştirilmesi olmalıdır.(Genim, 2002: 208) Bu, kaldırımların sağlıklı bir şekilde yürünüşü için düzenlenmesinden başlayarak, şehrin temizliği ve görsel açıdan görünüşü ile devam

eder. Su ve elektrik, trafolar gibi binaların duvarları da yöreye has otantik yağlı boya resimleri ile görsel güzellikler katabilir. Bu bağlamda Ayvalık' ın kendine özgü, kültür, sanat ve tabiat varlıklarının ortaya çıkarılması, teşhiri, tanzimi ve bilimsel yöntemlerle tanıtılması sağlanmalıdır. Bölgemizdeki farklı kültürel değerlere, dini, felsefi ve ahlaki inançlara hoşgörü ve saygı ile yaklaşarak , insanlığın ortak ahlaki değerlerinin tespiti ve geliştirilmesi turizmin esasını oluşturmalıdır. Turizmin gelişiminde rol alanlar, turistlerin, yerli halk ve bütün insanların sosyo-kültürel gelenek ve göreneklerine saygı göstermek ve bunların zenginliklerini kabul etmekle yükümlüdürler.

Turizm faaliyetleri geleneksel kültür ürünlerinin, el sanatlarının ve folklorün bozulmasına yol açmadan bunların canlandırılması ve yaşatılmasını sağlayacak şekilde yürütülmelidir. Bu çalışmalar yapılırken, yerli halkın isteklerine ve değerlerine de saygı gösterecek, bölgede yaşayan insanların kimliğine, onuruna ve duygusuna estetik anlayışına ve yaşam kalitesine katkıda bulunacak hizmet ve olanakları sunmaya da özen göstermek gerekir.

Ayrıca, tüm bunların yanısıra, bu güne kadar kendi öz kültürümüzün hep gözardı edilerek, kaderine terk edilmiş olması da üzücü bir gerçektir. Kültürümüzün açık ve doğru bir şekilde tanıtılabilmemiz için, kurulacak olan Ayvalık Tanıtma Vakfı bünyesinde "kültür sergileme odakları" oluşturulması gerekir.

Kültür sergileme odakları, o yörede yaşamış ve yaşayan insanların çevre ve diğer insanlarla olan ilişkilerini ve değer yargılarını ortaya koyacak şekilde bir mizansenle ve turizmin amaçlarına uygun senaryolarla sergileme yerleridir. (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 1985: 152)

Turizm Tanıtma Vakfı bünyesinde kurulabilecek olan kültür sergileme odaklarının Ayvalık turizmine sağlayacağı yararlar şunlardır:

-Normal şartlarda görülebilmesi güç olan örf, adet, gelenek ve yaşam tarzlarının çevre ve eşya ile ilişki içerisinde canlı bir şekilde turistlerin istek ve zamanlarına uygun olarak sergilenmesini sağlamaktır.

- Bu olay iç ve dış kaynaklı turizm için veri oluşturur. Yerli ve Yabancı turistlerin saygın bir ortamda bir araya gelmeleri sağlanır.
- Bölgeye rekreasyon ve animasyon imkanları sağlar.
- Yeni istihdam olanakları yaratıp ek gelir oluşturur.
- Ayvalık, dolayısıyla Türk Kültürünün bölgesel tanıtım ve pazarlamasına yardımcı olur.

- Bu uygulama kapsamında, el sanatları, halkın günlük yaşam tarzı, düğünleri, kına geceleri, diğer özel günler ve geceler ortaya çıkartılıp, canlandırılıp, yaşanıp, turistlere yaşattırılır böylece turist, yörenin tarih evreninden geçirilip, adet, gelenek ve görenekleri yaşamış bir şekilde günümüze getirilir.
- Sonuç olarak Ayvalık sadece merkezi ile değil, köyleri ve yakın çevresi ile bir bütün olarak ele alınması sağlanmış olur.

Bu da, Ayvalık turizm politikamızın temel amaçlarından olan yabancı turist sayısını artırmak, onların daha fazla kalmasını ve daha çok harcama yapmasını sağlamak, bölgemizden memnun kalarak tekrar gelmesini ve diğer tanıdıklarına tavsiye edecek kadar turiste kültürümüzü tanıtmaya fırsatı sağlar.

Doğal güzelliklerimizi, sadece yabancı turizm açısından değil yerli turistler ve bölge insanının sağlıklı geleceği açısından da ele alıp değerlendirilmesi gerekir.

Sürdürülebilir turizmin gerçekleştirilebilmesi için dikkat edilmesi gereken en önemli hususlardan biri de iç turizmi özellikle dış turizm talebinin yetersiz kaldığı kriz dönemlerinde bir dolgu maddesi olarak görmemeliyiz. İç turizmi geliştirmeyen ülke turizmde tek ayaklı ülkedir.(Türsab, 1997: 26) Ayrıca, şunu da unutmamalı ki, turizmi yaşamayan, turizmi tanımayan, turizmin gelişmesine destek vermesi de mümkün değildir.

Turizm iç ve dış ekonomik ve sosyal vb. faktörlere duyarlı olduğu için her zaman kriz riskini taşımaktadır. Özellikle bölgenin, işletmelerin ve esnafın, oluşabilecek krizlerden en az zararlı çıkabilecek kriz yönetim politikaları oluşturulmalıdır. Bu esnada da her zamankinden farklı satış – geliştirme ve promosyon teknikleri kullanılmalıdır.

Ayrıca şunu da belirtmek gerekir ki yaşanan kriz ortamları, bölgemiz turizm sektörü için yeni fırsatların doğması, yeni kapıların aralanmasını sağlayabilir. Kriz birçok işletme için fırsat olabilir. Yönetimin, dikkatini maliyetlere yönelterek her zamankinden farklı olarak üretim kaynaklarının en etkin ve verimli kullanılması ile maliyetlerde azalma sağlanabilir.(Taşkın 1997,187) Özellikle kriz dönemlerinde daha akıllı yönetim ve maliyet politikalarına ihtiyaç vardır.

Gerek turizm işletmelerinin gerekse esnafın sağlayacağı müşteri memnuniyeti de sürdürülebilir turizm politikası içerisinde önemli ve öncelikli yer tutmalıdır. Kaybedilen

müşterinin tekrar kazanılması çok zordur. Mevcut bir müşterinin korunması yeni müşterilerin kazanılmasından 5 ila 7 kat daha fazladır.

Otel işletmelerinde hizmet kalitesinin başarısı müşteri tatmini ile gerçekleşir. Müşteri tatmini ise; müşteriye bazı özel davranışları, hizmet personeli tarafından yerine getirilmesi ile gerçekleşir. Müşterinin hizmetin sunumu sırasında kendisini özel hissetmesini sağlayıcı hoş sürprizler ve detaylar üzerinde dikkatli ve yaratıcı davranışlar araştırılıp uygulanmalıdır.

Ayvalık' ta eğlence imkanlarına baktığımızda da; turistler Ayvalık' ta var olan eğlence imkanlarından tam anlamıyla memnun kalmamaktadırlar. Bu alanda gerekli düzenlemelerin yapılmasına ihtiyaç vardır. Zira tatile çıkanlar için eğlence önemli bir yer tutmaktadır.

Turist tatilinin üçüncü gününde o bölgede doyum noktasına ulaşmaktadır. Bölgede daha uzun kalıp daha çok harcama yapmasını sağlayabilmek için rekreasyon ve animasyon faaliyetlerine önem verilmelidir. Yabancılara yönelik eğlenceler de Türkiye' ye ve Türklere has değerler ön plana çıkartılarak tanıtılmaya çalışılmalıdır.

Öte yandan Türk Geceleri adı altında yapılan ve Türk Kültürü ile uzaktan yakından ilgisi olmayan animasyon faaliyetlerine son verilerek kendi kültürümüze ve müziğimize yönelik aktivitelere ağırlık vermeliyiz. Turistlere kendi otantik yemeklerimizi ve Türk yiyecek-içeceklerini tanıma fırsatı yaratmalıyız.

Ayrıca turistler gerek iş amaçlı gerekse tatil amaçlı seyahatlerde kişilerin gidip gördükleri yerlerden bir şeyler satın almak istemektedirler. Tatil dönüşlerinde satın alınan hediyelik eşyalar güzel geçirilen tatilin insanlara tekrar hatırlatılması bakımından önemlidir. Ayvalık' ta da bu alanda turistlere yönelik özel alış-veriş alanları ayrılmalıdır. Buralarda yöreye özgü kültürel ve sanatsal değerlerin turiste tanıtılması ve satışı sağlanmalıdır. Dikkat edilmesi gereken husus satış promosyon tekniklerine önem verilmelidir. Satışa sunulacak ürünler yöreye özgün, otantik ve hediyelik konuma getirilmelidir.

Ayvalık' ta eksik olan bir başka husus ta ulusal yada uluslararası alanda fuar, toplantı, konferans, sempozyum gibi aktiviteler için otel işletmelerinin imkanlarının yetersiz olmasıdır. Bu tip toplantılar sadece turizm sektöründe değil diğer sektörlerin ekonomisine getirdiği katkılarda düşünülürse, bu alandaki yetersizlikler süratle giderilmelidir. Kongre turizmi potansiyelinin

Ayvalık' ta kullanılması halinde turizm hareketlerini yıl boyunca yayılması da söz konusu olabilecektir.

Seyahat edenlerin üzerinde ısrarla durdukları bir diğer konu da can ve mal güvenliğinin korunmasıdır. Genellikle turistler can güvenliğinin olmadığı yerlere gitmek istemezler. Ayrıca bir çok insan tatile çıkabilmek amacıyla bir yıl önceden para biriktirirler. Özellikle dar gelirli gruba mensup kişiler ucuz yerleri seçmeye özen gösterirler. Ayvalık gerek can ve mal güvenliği açısından gerekse paranın satın alma gücü bakımından turistlerin tercih edebileceği bir bölgedir.

Konaklama tesisleri içinde pansiyonların öncmi turizmden beklenen gelir açısından büyüktür. Çünkü bunlar diğer konaklama tesislerine göre ucuz, samimi ve bölgenin mahalli özelliklerini turiste daha iyi bir şekilde ifade edebilen kuruluşlardır. Ayrıca turistlerle pansiyon işletmecileri arasındaki ilişkiler de daha fazla olmakta bu da kültür alışverişini kolaylaştırmaktadır. Bu nedenle Ayvalık' ta pansiyon işletmeciliğine gereken önem verilmelidir. Temennimiz; Ayvalık, turizm açısından ucuz ve sıradan insanların geldiği bölge olarak değil herkesin gelmek için sabırsızlanacağı seçkin ve yüksek gelir gurubuna ait turistler için de tercih edilecek bölge olmalıdır. Bu amaçla gelen turistlerin ikincil harcamalarını artıracak projeler gerçekleştirmemiz gerekir.

SONUÇ

Kültürel turizm sadece büyük kentler için değil, küçük turizm destinasyonları için de önemlidir. Çünkü, yöresel kimliğin korunmasını ve sürdürülebilir ekonomik gelişmeyi sağlar.

İnsanlar; artık doğayı yeniden keşfetmek, naturel gıdalar yemek, doğal ve mistik ortamlarda yaşamak, gittikleri bölgede yerli halk ile kültürel alışverişte bulunmak, yörenin tarihi ve kültürel değerlerini görmek istemektedirler. Kültürel varlıklar Ülkemize gelen yabancı turistler için önemli çekiciliklerdir. Kültürel bir destinasyon olan Ayvalık' ta iki şey aranmalıdır. Bunlar; bölgenin güçlü bir imajla tanıtımı ve ziyaretçi katılımının sağlanmasıdır. Bunun için öncelikle ulaşılmak istenen turist kitlesinin iyi analiz edilmesi gerekir. Turistin beklentileri, güdülleri, ihtiyaçları, alışkanlıkları ve kendi ülkesindeki kültürel olgusu tespit edilerek Ayvalık ve turistik ürünlerine kendisine özgü bir kimlik kazandırılmalıdır. Ayrıca bölgeyi diğer destinasyonlardan daha dikkat çekici hale getirmek ve ayrıcalıklı kılmak için geçmişi,

bu günü ve geleceği bir bütün olarak ele alıp, turiste empoze edilerek beklentileri tatmin edilmeye çalışılmalıdır.

Özellikle kamuoyunda var olan bir yanlış anlamının düzeltilmesi veya önüne geçilmesi bakımından bir hususu da burada açıklığa kavuşturmamız gerekir. Bu da kimi çevrelerce kültür varlıklarının (özellikle eski tarihi Rum evlerinin) gelişmenin ve kalkınmanın önündeki bir engelmış gibi görülmesi yanlışına düşülmemelidir. Böyle bir bakış açısı doğru bir değerlendirmenin sonucu olamaz.

Gerçekçi olan ise; kültürel varlıklarımızı turizmin önünde bir engel olarak görmek değil tam tersine birbirini tamamlayan değerler olarak görmemizdir. O halde hem kültürümüzün hem de turizm sektörümüzün birlikte gelişmesinin yolunu açacak çözümler bulmalıyız. Turizm için çekici değerlerin olduğu bölgelerde konaklama tesislerinin mutlaka yörenin geleneksel dokusuna ve kültürel zenginliklerine uyumlu olmasına özen gösterilmelidir.

Sonuç olarak; bölgede turizm sektörünün gelişimi kesinlikle koruma-kullanma dengesi gözetilerek çevreyi kollayıcı, koruyucu ve geliştirici olmalıdır. Ayvalık' ta yaşamak ve Ayvalık'ı yaşatmak tüm kesimlerin katılımı ile geleceği kucaklayan sürdürülebilir ve siyaset üstü Milli bir turizm politikası ile oluşturulması mümkündür.

KAYNAKÇA

Folklor Açık-Hava Müzelerinin Türkiye' de Kurulma İmkanları Sempozyumu Bildirileri. (1985) Kültür ve Turizm Bakanlığı ve ODTÜ, 13-15 Haziran, Ankara Üniversitesi Basımevi Ankara

Genim, Sinan. M. (2002) Kültür Turizmi, Turizm Bakanlığı II.Turizm Şurası Bildirileri, III.Cilt 12-14 Nisan Ankara

Kaya, İsmet (1997) Sürdürülebilir Turizm Kalkınması ve Ülkemiz Açısından Bir Değerlendirme, Doktora Tezi, Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Balıkesir.

Silberg, Ted, (1995) "cultural tourism And Business Opportunities For Museum And Heritage Sites" Tourism Management, Vol.16,No.5,Elsevier Science Ltd.1995

Taşkın Engin (1997) Otel İşletmelerinde Yiyecek Maliyetlerinin Kontrolü ve Azaltılması, Basılmamış Doktora Tezi, Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.

Tunç, Azize ve Saç, Firuzan, (1995) Gencl Turizm, Detay Yayıncılık, Ankara, Türsab Dergisi (1997) Mayıs, Sayı 160

